EU- ja kauppapolitiikka
Janica Ylikarjula

22.10.2018

Eduskunnan suurella valiokunnalle

U 45/2018 vp EU:n monivuotiset rahoituskehykset vuosille 2021-2027

Yhteenveto EK:n näkemyksistä

- EU:n tuoma lisäarvo ei muodostu ensisijaisesti EU-tason rahoituksesta, vaan ennen kaikkea eurooppalaisten toimintapuitteiden luomisesta kuten yhteisistä sisämarkkinoista ja kauppapolitiikasta. EU-rahoitus on kuitenkin tärkeä työväline unionin kehittämisessä ja vastattaessa yhteisiin haasteisiin.
- EU:ssa tarvitaan jäsenmaiden tavoin tiukkaa budjettikuria, mutta EU:n budjetin suuruus ei ole itseisarvo. Viisaasti tehdyt yhteiset investoinnit voivat tuoda merkittäviä kustannussäästöjä. Nettosaaja/nettomaksajalogiikka on liian yksioikoinen ja kapea-alainen näkökulma EU:n budjettiin. Se korostaa kunkin maan lyhyentähtäimen hyötyjä eikä EU:n yhteistä etua.
- EU:n rahoituskehysten on heijastettava EU:n uusia prioriteetteja. EU:ssa on keskityttävä aidosti eurooppalaisiin hyödykkeisiin, jotka on tehokkainta tuottaa ja rahoittaa EU-tasolla. Tällaisia ovat mm. eurooppalaisen kilpailukyvyn vahvistaminen investoinneilla tutkimus- ja innovaatiotoimintaan sekä merkittäviin liikenne-, energia- ja tietoliikennerunkoverkoston puuttuviin yhteyksiin. Lisäksi tarvitaan investointeja sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen sekä vakauden edistämiseen EU:n lähialueilla.
- Jos EU:n budjettiin tarvitaan lisäjoustoja, niin haavoittuvammassa asemassa ovat menoerät, joita ei ole jaettu etukäteen jäsenmailla vaan jotka pohjaavat avoimeen kilpailuun, kuten investoinnit EU:n tutkimus- ja innovaatio-ohjelmaan. **Tulevien neuvotteluiden tilannekuvan perusteella Suomen tulisi ottaa EU:n talousarvioon liittyvän edunvalvontansa päätavoitteeksi kasvattaa EU:n tutkimus- ja innovoinnin puiteohjelma Horisontti Euroopan rahoitusta komission ehdotuksesta.**
- Nykyisiä osarahoitukseen ja ehdollisuuteen liittyviä sääntöjä on jatkettava ja vahvistettava seuraavalla rahoituskehyskaudella. Oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen on myös yritysten näkökulmasta erittäin tärkeää.
- Tarvittavaa liikkumavaraa EU:n budjettiin saadaan jättämällä suurempi osa rahoituksesta kohdentamatta etukäteen ja joustavammalla rakenteella.
- EU:n talousarvion monimutkaista ja läpinäkymätöntä rahoitusmallia on yksinkertaistettava. Brexitin myötä jäsenmaksualennuksista on päästävä eroon. Toteuttamiskelpoisia uusia tulonlähteitä on vaikea löytää. Komission ehdotukset uusista omista varoista ovat toistaiseksi tyhjän päällä.
- On erittäin tärkeää, että tulevasta pitkän aikavälin rahoituskehyksestä päästään sopuun ennen seuraavia Euroopan parlamenttivaaleja. Muuten on mahdollista, ettei sopua ole vielä saavutettu, kun uuden ohjelmakauden pitäisi alkaa. Tämä ei olisi minkään tahon edun mukaista.

EU- ja kauppapolitiikka
Janica Ylikarjula 22.10.2018

Rahoituksen käyttö

- *Miten rahat tulisi kohdentaa Suomelle ja EU:lle hyödyllisellä tavalla ottaen huomioon se, ettei EU:n toimintaa voida arvioida vain menojen ja tulojen perusteella, vaan suhteessa EU-jäsenyyden tuomaan lisäarvoon mm. kansantaloudelle.*

- *Miten ja millaisella rahoituksella kautta voidaan edistää EU:n ja kansallisia tavoitteita?*

- *Vastaavatko kehykset EU:n uusiin haasteisiin ja lisäävätkö ne politiikkatoimien johdonmukaisuutta?*

Keskustelut EU:n budjetista ovat olennainen osa unionin tulevaisuutta koskevaa pohdintaa. Monivuotiset rahoituskehykset ovat keino toteuttaa EU:n prioriteetteja. Myös eri EU-ohjelmien sisällöt vaikuttavat siihen, miten nämä prioriteetit toteutuvat.

EK:n mielestä EU:n rahoituskehysten on heijastettava EU:n uusia prioriteetteja. EU:ssa on keskityttävä aidosti eurooppalaisiin hyödykkeisiin, jotka on tehokkainta tuottaa ja rahoittaa EU-tasolla. Tällaisia ovat mm. eurooppalaisen kilpailukyvyn vahvistaminen investoinneilla **tutkimus- ja innovaatiotoimintaan** sekä merkittäviin **liikenne-, energia- ja tietoliikennerunkoverkoston puuttuviin yhteyksiin**. Lisäksi tarvitaan **investointeja sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen sekä vakauden edistämiseen EU:n lähialueilla.**

Komission ehdotuksessa mainitut lisäpanostuskohteet kuten TKI-puiteohjelma, Erasmus+, digitaalitalous, rajaturvallisuus, sisäinen turvallisuus ja puolustus ovat EK:n mielestä kannatettavia. Komission ehdotus siirtää budjetin painopistettä hieman enemmän alueille, jotka tuottavat selvää eurooppalaista lisäarvoa. Pitkän aikavälin budjetin hyväksyminen vaatii jäsenmaiden yksimielisyyttä ja Euroopan parlamentin hyväksyntää, joten rahoituskehyksiin ei ole odotettavissa radikaaleja muutoksia.

EK:n mielestä tulevien neuvotteluiden tilannekuvan perusteella **Suomen tulisi ottaa EU:n talousarvioon liittyvän edunvalvontansa päätavoitteeksi kasvattaa EU:n tutkimus- ja innovoinnin puiteohjelma Horisontti Euroopan rahoitusta komission ehdotuksesta**. Jos EU:n budjettiin tarvitaan lisäjoustoja, niin haavoittuvammassa asemassa ovat menoerät, joita ei ole jaettu etukäteen jäsenmailla vaan jotka pohjaavat avoimeen kilpailuun, kuten investoinnit EU:n tutkimus- ja innovaatio-ohjelmaan.

Samalla Suomen on vaikutettava siihen, että laatu on jatkossakin EU:n tutkimus- ja innovaatiopolitiikan keskeinen tavoite. Horisontti Eurooppa -ohjelman rakenteen tulee olla tasapainoinen kokonaisuus tieteellisen tutkimuksen, teollisuuden johtoaseman ja yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamisen välillä. Kaiken tyyppiset ja kokoiset yritykset pk-yrityksistä suuriin yrityksiin ovat tärkeitä toimijoita innovaatioekosysteemeissä ja siksi ne pitää sisällyttää ohjelmaan.

Rahoituksen käyttö, ehdollisuus ml. oikeusvaltioperiaate ja uudet rahoitusvälineet

- *Miten rahojenkäytön vastuullisuus ja läpinäkyvyys turvataan?*

Rahoituksen käyttöä on jatkuvasti tehostettava esim. koheesiopolitiikassa. Nykyisiä osarahoitukseen ja ehdollisuuteen liittyviä sääntöjä on jatkettava ja vahvistettava

seuraavalla rahoituskehyskaudella. Komission ehdotus yksinkertaistaa EU-ohjelmien rakennetta on lähtökohtaisesti hyvä suuntaus.

Oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen on myös yritysten näkökulmasta erittäin tärkeää. Siksi on myönteistä, että komissio on huomioinut sen yhteyden EU-rahoitukseen. Oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen vakauttaa yritysten toimintaympäristöä ja tuo siihen ennustettavuutta. Myös riippumaton oikeusjärjestelmä vahvistaa yritysten oikeudenmukaisia toimintaedellytyksiä.

”InvestEU Fundin”, uuden EU:n investointirahaston tavoitteena on tuoda erilliset eri aikoina käynnistetyt rahoitusvälineet yhteen paikkaan, yksien sääntöjen ja yhden hallinnon alaisuuteen. Tämä on yritysten, erityisesti pk-yritysten näkökulmasta erittäin hyvä pyrkimys, sillä nykytilanne näyttäytyy niille monimutkaisena. InvestEU Fund mahdollistaa myös rahoitusvälinen kokonaisvaltaisemman tarkastelun ja arvioinnin. Samalla kansalliset luottolaitokset ja kansainvälistymisen rahoittajat voisivat hyödyntää EU-budjettitakuuta. InvestEU Fundin hyvien tavoitteiden saavuttaminen riippuu sen käytännön toteutuksesta.

Kokonaistaso

- *Mihin rahoituskehysten kokonaistason tulisi asettua, jotta ratkaisu ei lisää Suomen maksutaakkaa kohtuuttomasti, mutta mahdollistaa keskeisten EU:n painopisteiden toteutumisen ja turvaa Suomen kohtuullista saantoa?*

- *Riittävätkö rahat kaikkien politiikkojen toteuttamiseen?*

- *Kannattaako rahojen kierrättäminen Brysselin kautta?*

Ideaalitilanteessa EU:n rahoituskehyksiä koskeva keskustelu lähtisi liikkeelle määrittelemällä ne asiat, jotka tulisi hoitaa unionin tasolla ja vasta sen jälkeen päätettäisiin niille tarvittava rahoitustaso. Useat EU-jäsenmaat ovat kuitenkin paaluttaneet EU-budjetin suuruuden nykytasolle tai haluavat budjetin pienentämistä ilman brexitin EU:n tuloihin aiheuttaman aukon täyttämistä. Onkin epärealistista odottaa, että rahoituskehysten taso nousisi komission ehdotuksesta. Sen vuoksi olemassa olevien politiikkalohkojen sisältöä ja suhteellista osuutta joudutaan uudelleenarvioimaan.

EU:ssa tarvitaan jäsenmaiden tavoin tiukkaa budjettikuria, mutta EU:n budjetin suuruus ei ole itseisarvo. Viisaasti tehdyt yhteiset investoinnit voivat tuoda merkittäviä kustannussäästöjä. Nettosaaja/nettomaksajalogiikka on liian yksioikoinen ja kapea-alainen näkökulma EU:n budjettiin. Se korostaa kunkin maan lyhyentähtäimen hyötyjä eikä EU:n yhteistä etua.

Koska EU:n budjetin taso edustaa noin prosenttia jäsenmaiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta, on erittäin tärkeää miettiä, miten EU:n yhteinen rahoitus käytetään parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi tarvitaan realismia odotuksiin, joita unionin budjetilla voidaan täyttää.

Tarvittavaa liikkumavaraa EU:n budjettiin saadaan jättämällä suurempi osa rahoituksesta kohdentamatta etukäteen ja joustavammalla rakenteella.

EU- ja kauppapolitiikka
Janica Ylikarjula 22.10.2018

Rahoituslähteet

- Onko rahoituslähteitä tarpeen etsiä uusista rahoituslähteistä? Mitä vaihtoehtoja on käytettävissä?

EU-budjetin nykyinen rahoitusmalli on monimutkainen ja läpinäkymätön. Britannian EU-eron myötä jäsenmaksualennuksista on päästävä eroon.

Lisäksi kokonaisuutta monimutkaistavat jäsenmaille kohdennettavat ympäristö- ja ilmastovelvoitteet, jotka jyvitetään BKT:n perusteella eikä aiheuttajan mukaan sekä tutkimus- ja innovaatio-ohjelmiin lisättävät koheesioelementit. Näillä voi olla iso kustannusmerkitys. Nykyistä käytäntöä, jossa eri lainsäädäntöhankkeisiin sisällytetään monenlaisia taloudellisia tukimekanismeja (esimerkiksi päästökaupan huutokauppatulojen jako, taakanjaot), tulee virtaviivaistaa. Taloudellisen tukemisen vaikutus kertautuu ja kokonaisuus on epäselvä.

On vaikea löytää toteuttamiskelpoisia uusia tulonlähteitä, jotka tarjoaisivat vakaat ja riittävät resurssit. EU:n rahoituslähteitä arvioitaessa on välttämätöntä huolehtia siitä, että järjestelmä tukee kasvua ja työpaikkojen syntymistä. Siksi onkin tärkeää välttää kokonaisveroasteen nostaminen. Komission ehdotukset uusista omista varoista ovat tällä hetkellä tyhjän päällä. On huomioitava, että komission arvion mukaan uudet omat varat muodostavat noin 12 % talousarvion tuloista. Ilman niitä komission ehdotus ei muodosta toteuttamiskelpoista kokonaisuutta.

Aikataulu

On erittäin tärkeää, että tulevasta pitkän aikavälin rahoituskehyksestä päästään sopuun ennen seuraavia Euroopan parlamenttivaaleja. Muuten on mahdollista, ettei sopua ole vielä saavutettu, kun uuden ohjelmakauden pitäisi alkaa. Tämä ei olisi minkään tahon edun mukaista.